

Spis treści

Część I.

Choroba otyłościowa – rozpoznanie, patogeneza i konsekwencje kliniczne

1. Definicja, epidemiologia i diagnostyka choroby otyłościowej	3
<i>Lucyna Ostrowska, Beata Żyśk</i>	
Definicja nadwagi i otyłości	3
Otyłość na przestrzeni wieków	5
Epidemiologia choroby otyłościowej	13
Rozpoznanie i metody diagnostyczne choroby otyłościowej	19
2. Tkanka tłuszczowa jako ważny narząd w organizmie człowieka	53
<i>Lucyna Ostrowska</i>	
Tkanka tłuszczowa – powstawanie i rozwój	53
Rodzaje tkanki tłuszczowej w organizmie człowieka	56
Funkcje tkanki tłuszczowej w organizmie człowieka	61
Regulacja tkanki tłuszczowej w organizmie człowieka	66
Aktywność endokrynną tkanki tłuszczowej w organizmie człowieka	72
Zaburzenia funkcji tkanki tłuszczowej w organizmie człowieka	80
3. Etiologia i patogeneza choroby otyłościowej	87
<i>Lucyna Ostrowska</i>	
Etiologia choroby otyłościowej	87
Patogeneza choroby otyłościowej	120
4. Zaburzenia łaknienia związane z nadmierną masą ciała	149
<i>Monika Bąk-Sosnowska</i>	
Przyczyny zaburzeń odżywiania	151
Klasyfikacja zaburzeń odżywiania związanych z przejadaniem się	152
Żarłoczność psychiczna	152
Zaburzenie z napadami objadania	155
Uzależnienie od pożywienia	157
Zespół jedzenia nocnego	159

5. Powikłania choroby otyłościowej	161
<i>Paweł Bogdański, Marta Walczak, Joanna Michałowska</i>	
Choroby układu sercowo-naczyniowego	164
Choroby układu oddechowego	175
Choroby układu pokarmowego	177
Choroby układu wewnątrzwydzielniczego	180
Choroby nerek i dróg moczowych	183
Choroby układu krwiotwórczego	186
Choroby układu kostno-stawowego	188
Choroby układu nerwowego	189
Choroby zakaźne i zaburzenia immunologiczne	190
Choroby nowotworowe	192
6. Choroba otyłościowa – skutki społeczne, psychologiczne i ekonomiczne	199
Systemowe i ekonomiczne aspekty choroby otyłościowej	199
<i>Jakub Gierczyński</i>	
Otyłość – grzech łakomstwa czy choroba?	213
<i>Margit Kossobudzka</i>	

Część II. Leczenie choroby otyłościowej

7. Leczenie nefarmakologiczne choroby otyłościowej	225
Leczenie dietetyczne choroby otyłościowej	225
<i>Magdalena Białkowska</i>	
Aktywność fizyczna w chorobie otyłościowej	241
<i>Arkadiusz Brzozowski, Tomasz Chomiuk</i>	
Suplementy diety w terapii wspomagającej leczenie choroby otyłościowej	250
<i>Monika Szulińska, Matylda Kręgielska-Narożna</i>	
Psychologiczne aspekty leczenia choroby otyłościowej	267
<i>Monika Bąk-Sosnowska</i>	
8. Terapia zaburzeń odżywiania	281
<i>Ewa Wojtyła</i>	
Zaburzenia odżywiania a otyłość	281
Konceptualizacja przypadku a wybór metody leczenia	282
Farmakologiczne aspekty leczenia zaburzeń odżywiania	286
Psychoterapeutyczne aspekty leczenia zaburzeń odżywiania	290
Utrzymanie zdrowych nawyków w kontekście leczenia zaburzeń odżywiania	294

9. Farmakoterapia choroby otyłościowej	299
<i>Paweł Bogdański, Monika Szulińska</i>	
Cele farmakoterapii otyłości	299
Wskazania do farmakoterapii otyłości	299
Czas terapii	300
Ocena skuteczności farmakoterapii w codziennej praktyce klinicznej	300
Cechy leku odpowiedniego dla długotrwałego leczenia otyłości	301
Orlistat (Xenical)	302
Chlorowodorek bupropionu i chlorowodorek naltreksonu (Mysimba)	308
Analog ludzkiego glukagonopodobnego peptydu 1 – liraglutyd (Saxenda)	320
Wybór opcji terapeutycznej	337
Redukcja masy ciała i dowody na utrzymanie zredukowanej masy ciała	337
Wpływ farmakoterapii na choroby współistniejące	338
Farmakoterapia otyłości – wpływ na pozostałe czynniki ryzyka sercowo-naczyniowego	340
Wpływ farmakoterapii na zdrowie psychiczne i jakość życia	342
Algorytm decyzyjny – lek z wyboru u pacjentów chorujących na otyłość	342
 10. Farmakokinetyka wybranych leków stosowanych w leczeniu otyłości i chorób towarzyszących	 347
<i>Halina Car, Emil Trofimiuk, Piotr Nowicki</i>	
Farmakokinetyka leków, najistotniejsze parametry i ich znaczenie w zdrowiu i otyłości	348
Wybrane grupy leków o zmienionych parametrach farmakokinetycznych stosowane u osób chorujących na otyłość	374
Charakterystyka wybranych leków stosowanych w leczeniu otyłości ze szczególnym uwzględnieniem ich parametrów farmakokinetycznych	374
Dawkowanie wybranych leków stosowanych w leczeniu cukrzycy u pacjentów z otyłością	396
Dawkowanie wybranych leków działających w ośrodkowym układzie nerwowym u pacjentów chorujących na otyłość	398
Dawkowanie wybranych antybiotyków i chemioterapeutyków stosowanych u pacjentów chorujących na otyłość	401
Dawkowanie wybranych leków stosowanych w schorzeniach układu oddechowego u pacjentów chorujących na otyłość	408
Dawkowanie wybranych leków stosowanych w schorzeniach układu krążenia u pacjentów chorujących na otyłość	409
Dawkowanie wybranych leków przeciwzakrzepowych, przeciwplatekcyjnych i fibrynolitycznych stosowanych u pacjentów chorujących na otyłość	414
Dawkowanie wybranych leków przeciwbólowych stosowanych u pacjentów chorujących na otyłość	415

11. Chirurgia bariatryczna	421
Chorzy na otyłość olbrzymią w dobie pandemii COVID-19	422
<i>Mariusz Wyleżoł</i>	
Wskazania i przygotowanie do operacji bariatrycznej	424
<i>Mariusz Wyleżoł</i>	
Metody i wyniki chirurgicznego leczenia chorych na otyłość olbrzymią	440
<i>Mariusz Wyleżoł</i>	
Opieka nad chorym po operacji bariatrycznej	456
<i>Mariusz Wyleżoł</i>	
Rola dietytyka w leczeniu chorego na otyłość olbrzymią przed i po operacji bariatrycznej	472
<i>Iwona Boniecka</i>	
Rola psychologa i neurologopedy w leczeniu chorego na otyłość olbrzymią	505
<i>Przemysław I. Skowroński, Anna Lis-Skowrońska, Mariusz Wyleżoł</i>	
Rola fizjoterapeuty w leczeniu chorego na otyłość olbrzymią	526
<i>Aleksandra Kochańska, Katarzyna Wilczyńska, Hanna Wiszniewska, Mariusz Wyleżoł</i>	
Farmakoterapia pacjentów po operacji bariatrycznej	543
<i>Tomasz Tomkalski</i>	

Część III.

Standardy diagnostyczne i terapeutyczne powikłań otyłości w pytaniach i odpowiedziach

12. Sercowo-naczyniowe powikłania choroby otyłościowej	563
Nadciśnienie tętnicze a otyłość	563
<i>Jacek Lewandowski, Piotr Sobieraj</i>	
Aterogenna dyslipidemia – możliwości diagnostyczne i terapeutyczne	581
<i>Marcin Baryłski, Artur Mamcarz</i>	
Choroba wieńcowa u otyłego pacjenta – wyzwanie dla współczesnej kardiologii	593
<i>Małgorzata Buksińska-Lisik, Dominik Wretowski, Grzegorz Suwalski, Przemysław Kwasiborski</i>	
Otyłość a niewydolność serca	614
<i>Marcin Wetnicki, Artur Mamcarz</i>	
Migotanie przedsionków a otyłość	624
<i>Michał Kowara, Marcin Grabowski</i>	
Powikłania zakrzepowo-zatorowe w otyłości	631
<i>Justyna Domienik-Karłowicz, Piotr Pruszczyk</i>	

Rehabilitacja kardiologiczna u chorych z otyłością – cele, metody, ograniczenia	636
<i>Maciej Janiszewski, Ewa Wujek-Krajewska, Marek Kuch</i>	
13. Zaburzenia tolerancji glukozy	647
Insulinooporność, stan przedcukrzycowy	647
<i>Monika Karczewska-Kupczewska, Irina Kowalska</i>	
Cukrzyca typu 2	664
<i>Dorota Zozulińska-Ziółkiewicz</i>	
14. Powikłania otyłości ze strony przewodu pokarmowego	683
<i>Mirostaw Jarosz</i>	
Jakie są powikłania otyłości ze strony przewodu pokarmowego?	683
Niealkoholowa choroba stłuszczeniowa wątroby	684
Marskość	690
Rak wątrobowokomórkowy	691
Kamica żółciowa	693
Rak pęcherzyka żółciowego	696
Ostre zapalenie trzustki	697
Rak trzustki	698
Choroba refluksowa żołądkowo-przełykowa	699
Zapalenie nadżerkowe przełyku	702
Przełyk Barretta	703
Rak przełyku	704
Zapalenie nadżerkowe żołądka	706
Rak żołądka	706
Choroba trzewna	707
Biegunka	709
Zespół jelita nadwrażliwego	710
Choroba uchyłkowa	714
Polipy	715
Rak jelita grubego	716
Zaburzenia defekacji (nietrzymanie stolca)	717
15. Otyłość u chorego z nowotworem złośliwym	723
<i>Aleksandra Kapata, Magdalena Jodkiewicz, Agnieszka Surwiłło-Snarska</i>	
Czy otyłość ma związek z zachorowaniem na raka?	723
Czy otyłość ma wpływ na rokowanie chorego z nowotworem złośliwym?	724
Czy otyłość ma znaczenie u chorych poddanych zabiegom chirurgicznym z powodu nowotworu złośliwego?	724
Czy „cukier żywi raka”?	725

Czy osoba chora na raka może się odchudzać?	725
Jakie są zasadnicze elementy diet odchudzających proponowanych pacjentom onkologicznym?	725
Czy w procesie redukcji masy ciała konieczne jest włączenie aktywności fizycznej?	726
Jak praktycznie wygląda opieka dietetyczna nad chorym otyłym z nowotworem złośliwym w poradni metabolicznej Narodowego Instytutu Onkologii w Warszawie?	727
Jakie badania wykonuje się u chorych kwalifikowanych do diet redukcyjnych?	728
Jakie leki są stosowane w leczeniu otyłości u chorego z nowotworem złośliwym?	728
Czy osoba z nowotworem złośliwym może być poddana operacji bariatrycznej?	730
Jakie są wskazania do suplementacji witaminami, pierwiastkami śladowymi i minerałami u chorych stosujących diety redukcyjne?	730
Czy i kiedy pacjent otyły z nowotworem złośliwym wymaga wsparcia psychologa?	731
16. Otyłość a choroby narządu ruchu	733
Osteoporoza	733
<i>Maria Rell-Bakalarska, Małgorzata Wieteska</i>	
Hiperurykemia i dna moczanowa	741
<i>Ewa Walewska, Maria Rell-Bakalarska</i>	
Choroba zwyrodnieniowa stawów	751
<i>Robert Rupiński</i>	
17. Otyłość w dermatologii	763
<i>Agnieszka Beata Serwin</i>	
Czy otyłość wpływa na prawidłowe funkcje skóry?	763
Jakie zmiany skórne występują często u osób otyłych?	764
Czy otyłość wpływa na zwiększone ryzyko infekcji skóry?	765
Czy otyłość jest czynnikiem ryzyka rozwoju łuszczycy?	767
Czy otyłość może wpływać na obraz kliniczny i przebieg łuszczycy?	769
Czy otyłość może wpływać na skuteczność leczenia chorób skóry?	770
Czy łuszczycza wiąże się z zespołem metabolicznym i jego powikłaniami?	771
Czy otyłość może wiązać się z nieprawidłowym owłosieniem?	772
Czy otyłość może być powiązana z chorobami łojotokowymi skóry?	772
Czy leczenie chorób skóry może wiązać się z rozwojem otyłości?	774
18. Otyłość w ginekologii i położnictwie	777
Otyłość w ginekologii	777
<i>Medard M. Lech</i>	
Otyłość w położnictwie	800
<i>Ewa Wender-Ożegowska</i>	

19. Choroby układu endokrynnego u pacjenta z otyłością	819
Choroba Hashimoto, niedoczynność tarczycy a otyłość	820
<i>Anna Popławska-Kita</i>	
Wpływ otyłości na nadnercza	835
<i>Beata Matyjaszek-Matuszek</i>	
Wpływ otyłości na gonady	841
<i>Monika Lenart-Lipińska, Beata Matyjaszek-Matuszek</i>	
Zaburzenia podwzgórzowo-przysadkowe w otyłości	850
<i>Beata Matyjaszek-Matuszek</i>	
Zależność między parathormonem a witaminą D u pacjenta z otyłością	854
<i>Beata Matyjaszek-Matuszek</i>	
20. Zaburzenia układu oddechowego i bezdech senny w otyłości	859
<i>Tomasz Piorunek, Beata Brajer-Luftmann, Tomasz Trafas</i>	
Czy otyłość zaburza parametry wentylacyjne płuc?	859
Czy otyłość ma wpływ na wymianę gazową w płucach?	860
Czy otyła osoba częściej chrapie?	861
Czy otyłość wpływa na przebieg astmy?	862
Czy otyłość może mieć wpływ na przebieg przewlekłej obturacyjnej choroby płuc?	863
Czy otyłość zwiększa ryzyko wystąpienia raka płuca i może mieć wpływ na rokowanie?	864
Czy otyłość może doprowadzić do zespołu obturacyjnego bezdechu sennego?	866
Czy otyłość może doprowadzić do zespołu hipowentylacji?	870
21. Nefropatia związana z otyłością w pytaniach i odpowiedziach	875
<i>Michał Holecki</i>	
Czy otyłość stanowi istotny problem dla nerek?	875
Jakie zmiany czynnościowe i morfologiczne obserwuje się w nerkach u chorych z otyłością?	876
Czy ilość tkanki tłuszczowej lub stopień otyłości mają znaczenie w rozwoju nefropatii?	877
Jakie zmiany histologiczne obserwuje się w nerkach chorych z otyłością?	877
Czy istnieją wskaźniki ryzyka rozwoju nefropatii związanej z otyłością?	877
W jaki sposób oceniać czynność nerek u chorych z otyłością?	878
Jaki jest przebieg i rokowanie nefropatii związanej z otyłością?	878
Czy zapobieganie rozwojowi nefropatii związanej z otyłością jest możliwe?	879
22. Otyłość wieku starszego. Otyłość sarkopeniczna	881
<i>Zyta Beata Wojszel</i>	
Jak często problem otyłości dotyczy osób starszych?	881

W jaki sposób fizjologiczne zmiany zachodzące w procesie starzenia przyczyniają się do rozwoju otyłości u osób starszych?	882
Czy wskaźnik masy ciała jest dobrym wskaźnikiem, na podstawie którego powinno się oceniać stan odżywienia i szacować konsekwencje otyłości u starszych pacjentów?	883
Jakie są następstwa otyłości u osób w starszym wieku?	884
Co to jest zespół słabości?	884
Dlaczego otyłość jest czynnikiem ryzyka upośledzenia funkcji poznawczych i otępienia?	885
Czy otyłość może mieć jakieś korzystne następstwa w starości?	886
Co to jest otyłość sarkopeniczna?	887
Jakie są skutki otyłości sarkopenicznej?	887
W jaki sposób można rozpoznać otyłość sarkopeniczną?	887
Komu należy zalecać utratę nadmiernej masy ciała w starości?	888
Jakie są korzyści utraty nadmiernej masy ciała w starości?	889
Jakie jest ryzyko związane z zamierzoną utratą nadmiernej masy ciała w starości? Czego należy się obawiać?	889
Jakie są możliwości terapeutyczne w otyłości występującej u osób starszych?	890
Jak należy prowadzić terapię dietą, by zmniejszyć ryzyko powstania zespołu otyłości sarkopenicznej i w sytuacji występowania tego stanu?	890
Jakie formy aktywności fizycznej powinno się zalecać osobom starszym?	891
Dlaczego ważne jest połączenie restrykcji kalorycznych z ćwiczeniami fizycznymi podczas terapii otyłości u chorych w starszym wieku?	891
Co utrudnia wdrożenie zmian w zakresie stylu życia u osób starszych?	892
Czy operacje bariatryczne należy traktować jako bezpieczną metodę w terapii otyłości u osób starszych?	892
23. Otyłość a zaburzenia psychiczne	895
<i>Agata Szulc, Piotr Gałęcki</i>	
Czy każdy może świadomie kontrolować jedzenie?	895
Co to jest napadowe objadanie się? Czym się różni od bulimii psychicznej?	897
Czy można się uzależnić od jedzenia?	899
Czy istnieje emocjonalne jedzenie?	901
Czy otyłość powoduje depresję? Czy może odwrotnie?	903
Czy otyłość może powodować otępienie?	907
Czy otyłość u osób ze schizofrenią powinien leczyć psychiatra?	908
24. Otyłość a zaburzenia seksualne	913
<i>Michał Lew-Starowicz</i>	
Czy otyłość sprzyja występowaniu dysfunkcji seksualnych?	913
Jakie uwarunkowania biologiczne związane z otyłością wpływają na występowanie zaburzeń seksualnych?	914

Jakie czynniki psychologiczne wpływają na seksualność osób z otyłością?	915
Jakie korzyści dla życia seksualnego wynikają z redukcji nadwagi?	915
25. Otyłość a choroby neurologiczne	919
<i>Joanna Cegielska, Katarzyna Stopińska, Izabela Domitrz</i>	
Udar mózgu – różne aspekty otyłości w przebiegu naczyniowych chorób mózgu	923
Choroby zwyrodnieniowe ośrodkowego układu nerwowego	932
Choroby obwodowego układu nerwowego i mięśni	936
Bóle głowy	948
26. Otyłość a choroby zakaźne	955
<i>Anatol Panasiuk</i>	
Czy otyłość predysponuje do infekcji?	955
Czy płęć wpływa na odporność?	956
Czy dystrybucja tkanki tłuszczowej odgrywa rolę w zakażeniu?	956
Czy osoby z otyłością są bardziej zagrożone w czasie zakażenia SARS-CoV-2?	956
Czy otyli mają wyższe ryzyko zachorowania na grypę?	958
Co determinuje wyższe ryzyko infekcji układu oddechowego w otyłości?	959
Otyłość i niedobór masy ciała jako czynniki ryzyka infekcji	959
Czy otyłość zwiększa podatność na zakażenia szpitalne?	960
Jak wygląda kwestia szczepień u osób z otyłością?	961
Czy otyłość może mieć wpływ na nieswoiste zapalenie jelit?	961
27. Otyłość a schorzenia narządu wzroku	963
<i>Małgorzata Mrugacz</i>	
Jaki typ zaćmy dominuje u chorych z otyłością?	963
Czy otyłość stanowi czynnik ryzyka występowania i progresji zwyrodnienia plamki związane z wiekiem?	966
Jakie mogą być powikłania cukrzycy w narządzie wzroku u chorych na otyłość?	967
Jakie są charakterystyczne zmiany w oczach u pacjentów z nadciśnieniem tętniczym i chorujących na otyłość?	969
Czy otyłość może wpływać na powstanie zespołu suchego oka?	970
Czy istnieje związek między jaskrą i otyłością?	972
Czy otyłość u dzieci może stwarzać ryzyko wystąpienia zmian ocznych?	974
Jaką rolę odgrywają zabiegi bariatryczne w powstawaniu zmian ocznych?	975
Czy znamię naczyńki może mieć związek z otyłością?	976

28. Problemy ratownika medycznego w postępowaniu z chorym na otyłość w opiece przedszpitalnej	979
<i>Jerzy Robert Ładny, Klaudiusz Nadolny, Robert Niebrzydowski</i>	
Czy otyłość brzuszna (centralna), związana ze zwiększeniem ilości trzewnej tkanki tłuszczowej, może być istotnym czynnikiem predykcyjnym zwiększonego ryzyka zgonu?	979
Jaka jest epidemiologia interwencji zespołów ratownictwa medycznego u pacjentów bariatrycznych?	980
Na czym polegają najczęstsze problemy dotyczące czynności medycznych udzielanych osobom otyłym?	981
Na czym polegają trudności w transporcie pacjenta otyłego?	981
Jaki jest stan wyposażenia jednostek ratownictwa medycznego w Polsce?	983
Jaki sprzęt medyczny powinien znajdować się na wyposażeniu karetki bariatrycznej?	985
Jak dużym problemem dla zespołów ratownictwa medycznego są pacjenci z powikłaniami po zabiegach bariatrycznych?	986
Jaki jest wpływ otyłości pacjenta na przebieg i skuteczność medycznych czynności ratunkowych?	987
Czy nadwaga i otyłość pogarszają rokowania ofiar wypadków i katastrof?	989
Co ma wpływ na farmakokinetykę leków u osób otyłych?	989
29. Otyłość u dzieci w pytaniach i odpowiedziach	993
<i>Paweł Matusik</i>	
Jaki jest prawidłowy przyrost masy ciała i rozwój tkanki tłuszczowej u dzieci i młodzieży?	994
Jakie są kryteria diagnostyczne w przypadku podejrzenia nadwagi, otyłości i otyłości ciężkiej lub olbrzymiej w populacji pediatrycznej?	995
Jakie są środowiskowe przyczyny rozwoju otyłości u dzieci i młodzieży?	997
Jakie badania diagnostyczne wykonać u dziecka chorującego na otyłość?	999
Czy u dzieci i młodzieży możemy rozpoznawać zespół metaboliczny?	1000
Lekarz czy dietetyk – kto powinien zajmować się leczeniem żywieniowym dzieci z nadwagą i otyłością?	1002
Jak w praktyce zwiększać aktywność fizyczną u dzieci i młodzieży chorującej na otyłość?	1003
Kiedy dziecko z otyłością kierować do psychologa?	1004
Kiedy dziecko z otyłością kierować do poradni specjalistycznej?	1004
Czy otyłość ciężką lub olbrzymią u dzieci można leczyć za pomocą operacji bariatrycznych?	1005
Jakie jest miejsce farmakoterapii w leczeniu otyłości i jej powikłań u dzieci i młodzieży?	1006
Skorowidz	1013